

El segon diari mínim - Umberto Eco

He de reconèixer d'entrada que sóc un gran admirador d'Umberto Eco. Crec sincerament que en tots els àmbits en què ha intervingut (estètica medieval, semiòtica, novel·la) ha deixat una obra brillant i ha obert camí, és a dir, ha estat precursor en un primer moment, i objecte de plagi més tard. La seva polivalència, però, té un preu: el desdeny de la intel·lectualitat, en particular de les vestals del foc de la puresa. Alguns acadèmics no li perdonaran mai que hagi triomfat en camps tan diversos quan ells amb prou feines han avançat en un de sol. Amb la segona entrega dels seus articles publicats a *Il Verri* sota el títol de *Diario minimo*, aquest professor de la Universitat de Bolonya demostra que també en el camp de les col·laboracions en mitjans de comunicació la seva obra brilla amb llum pròpia.

El segon diari mínim inclou uns setanta textos en els quals domina la paròdia, el pastitx i el *divertissement*: ciència-ficció, còmics, instruccions d'ús, jocs de paraules, fragments de la cacopèdia (pedagogia de la perversitat i la deformació), poesia, concursos de càtedra, diàlegs, cançons de taverna per a congressos científics... Eco té els ingredients del millor humor jueu: la broma intel·lectual, amb un rerefons de crítica de vegades ferotge, i que exigeix una mínima cultura per part del lector. Si Woody Allen anés més enllà de l'al·lusió a obres i autors de prestigi, si Isaac Asimov reflexionés sobre el sexe i la política, si Groucho Marx abandonés els acudits gratuïts, si tots tres coneguessin a fons la filosofia i la societat italiana i escrivissin articles a sis mans, el resultat seria molt semblant a *El segon diari mínim*.

Les obsessions dels creadors es manifesten en totes les seves realitzacions. Les grans línies temàtiques d'Umberto Eco, les seves virtuts i els seus defectes, es poden rastrejar en el *Diario minimo*: els seus articles de filosofia oculten indicis de l'argument d'*El nom de la rosa*, una part de l'article «Projecte d'una facultat d'Irrellevància comparada» és utilitzada a *El pèndol de Foucault*, i l'últim article del recull, «El miracle de Sant Baudolino» -recreació de la infància de l'autor-, prefigura el tomb autobiogràfic de l'última novel·la, *L'illa del dia després*.

L'únic defecte d'Eco és l'ànsia d'exhaustivitat. Tant a l'hora d'escriure ficció com no-ficció, tendeix a no abandonar un tema fins a haver-lo examinat des de tots els angles, amb una meticulositat gairebé inhumana. L'extensió d'*El segon diari mínim*, que té el doble de pàgines que la primera entrega, n'és un bon exemple. Citem-ne un cas extrem: el «Diàleg del Murri Mut amb Boote», un poema on cada vers combina les lletres del nom d'Umberto Eco. Però on es plasma millor aquesta tendència a esgotar el tema (i el lector) és en l'article «De la impossibilitat de construir el mapa de l'imperi a

escala 1:1», que desenvolupa prolixament una idea de Jorge Luis Borges. Eco no ha ocultat mai que una de les fonts on s'inspira és l'autor de la *Historia universal de la infamia*; resulta curiós que l'escriptor de l'excés s'inspiri en l'escriptor de la mesura i la insinuació: Borges n'hauria tingut prou amb quinze pàgines per escriure *El pèndol de Foucault*.

Un dels divertiments més reeixits d'*El segon diari mínim* són els hircogalls, és a dir, la fusió dels noms de dos personatges coneguts i l'assignació d'una obra inèdita al resultat. He seleccionat els hircogalls que m'han semblat més hilarants perquè els lectors es facin una idea de l'humor d'Umberto Eco: Clark Kant (*Crítica de la kriptonita pura*), Ernest Hemingwayne (*Més enllà del Riu Bravo i sota els arbres*), Fred Asterix (*Casc de copa*), Gustave Flaubrecht (*Madame Courage*), György Lucas (*Revolucions de les galàxies*), Locke Luciano (*Assaig sobre el delinqüent humà*), Brahms Stoker (*Dances transilvanes*), Italo Calvi (*Si una nit de primavera un banquer*), Henrik Pilsen (*Beer Gynt*).

El primer *Diari mínim* incloïa un text titulat «Nonita», una paròdia de Lolita en què l'objecte de desig era una anciana (*nonna*, en italià). Potser la irritació que em va despertar la irreverència amb què Umberto Eco manipulava l'original de Nabokov ha contribuït a inspirar-me l'hircogall Humbert Humbert Eco i algunes de les seves obres: *La recerca de la nimfeta perfecta*, *L'estructura adolescent* i *Semiòtica de la comunicació de mosses*.